

Statens vegvesen

REGULERINGSPLAN

Høring av planprogram

google maps

Reguleringsplan for fv. 6 Trondnesveien nord

Harstad kommune

Innhold

1.	Forord.....	1
1.1	Formål med planarbeidet.....	2
1.2	Tiltakshaver.....	2
2.	Kort beskrivelse av området.....	3
2.1	Planområdet	3
2.2	Berørte eiendommer.....	3
2.3	Områdene langs fylkesvegen	4
3.	Beskrivelse av utbyggingsplanene	5
3.1	Tidsplan for gjennomføring	6
4.	Gjeldende planer	7
4.1	Statlige og fylkeskommunale planer	7
4.1.1	Laugen landskapsvernområde.	7
4.1.2	Pågående fredningssak i hht kulturminneloven.....	7
4.2	Kommunale planer.....	7
4.2.1	Kommuneplan for Harstad 2009 – 2025	7
4.2.2	Reguleringsplaner	9
5.	Aktuelle problemstillinger	10
5.1	Kulturminner / kulturmiljø.....	11
5.1.1	Registrerte kulturminner / kulturmiljø	11
5.1.2	Pågående fredningssak i hht kulturminneloven.....	12
5.1.3	Alternativer for bygging av fortau for delstrekning 2	13
5.2	Naturmiljø.....	14
5.3	Friluftsliv.....	16
5.4	Krav til konsekvensutredning.....	16
6.	Rammer for planarbeidet.....	17
6.1	Detaljreguleringsplan	17
6.2	Medvirkning.....	17
7.	Vedlegg	17

1. Forord

Fortau langs Hagebyvegen er del av vegpakke Harstad. Prosjektet omfatter om lag 2,6 km fortau og busstopp fra Samakrysset langs Fylkesveg 6 Hagebyvegen og Trondenesveien til Festningsvegen på Trondenes.

Hagebyvegen er grunnet skolestrukturendring et prioritert tiltak i vegpakke Harstad. Det legges opp til oppstart bygging av søndre del i løpet av 2015. Siden eksisterende plan ikke gir hjemmelsgrunnlag for erverv av arealer til bygging av fortauet, må det utarbeides ny plan for strekningen.

På bakgrunn av innspill fra Fylkesmannen samt pågående frednings sak i regi av kulturetaten har Harstad kommune vurdert at plan for nordre del av fortauet utløser krav om konsekvensutredning / planprogram.

Vegstrekningen er derfor delt i to reguleringsplaner.

Dette planprogrammet omhandler nordre parsell av fylkesvei 6 - prosjektet, Trondenesveien fra Skjærvegen til krysset Trondenesveien / Festningsveien.

Statens vegvesen er tiltakshaver.

Spørsmål knyttet til forslag til planprogrammet og prosjektet kan rettes til:

Statens vegvesen Region nord

ved Linda Alise Grønning, tlf. 953 67 771

e-post: linda.gronning@vegvesen.no

Planprogrammet er utarbeidet av:

<i>Tittel:</i>	Detaljreguleringsplan Trondenesvegen, FV 6. Fortau langs nordre del Forslag til Planprogram
<i>Forfatter(e):</i>	Guri Ugedahl
<i>Oppdragsnr.:</i>	711634
<i>Oppdragsgiver(e):</i>	Statens Vegvesen
<i>Rapportstatus:</i>	Rapport
<i>Tilgjengelighet:</i>	Åpen
<i>Oppdragsansvarlig:</i>	Per Olav Bye
<i>Kvalitetssikring</i>	Tom Langeid / Stig Erik Ørum
<i>Adresser:</i>	Multiconsult AS
	Postadresse: Postboks 6154, 9291 Tromsø
	Besøksadresse: Sjølundveien 2
	Telefon: 77 62 26 00
	Telefaks: 77 62 26 99
	Epost: post@multiconsult.no

Bakgrunn

Oppstart av planarbeidet ble varslet av Statens vegvesen i pressen og ved brev til berørte datert 28.11.2012.

Fylkesmannen i Troms har som eneste offentlig myndighet stilt spørsmål ved om det er gjort vurdering av utredningsplikt i henhold til forskrift om konsekvensutredning.

I forbindelse med varsel om oppstart ber fylkesmannen om at det gjøres en konkret vurdering av utredningsbehovet for å få belyst saken best mulig. Manglende vurdering vil kunne medføre innsigelser til planen på senere tidspunkt.

Kulturetaten, Troms fylkeskommune, har i desember 2011 varslet oppstart av fredningssak med bakgrunn i Trondenes sin historiske betydning fra vikingtid og fram til i dag.

Harstad kommune har i brev til Statens Vegvesen datert 03.04.2013 konkludert med at den nordre del av reguleringsplanen kommer inn under forskrift om konsekvensutredning og at det dermed kreves konsekvensutredning / planprogram vurderes.

Dette begrunnes med at det på strekningen fra folkehøgskolen til Festningsvegen finnes store kulturhistoriske verdier og naturverdier i nærområdet.

1.1 Formål med planarbeidet

Formål med planarbeidet er å tilrettelegge for fortau på nordre del av Trondenesvegen. Dette for å sikre skolebarn i fbm skolestrukturendringen i kommunen. I tillegg skal det etableres stopp for kollektivtrafikk på strekningen.

1.2 Tiltakshaver

Statens Vegvesen er tiltakshaver og Harstad kommune er planmyndighet.

Multiconsult AS utarbeider forslag til reguleringsplan for fortau på vegne av Statens Vegvesen.

2. Kort beskrivelse av området

2.1 Planområdet

Reguleringsplanen skal tilrettelegge for etablering av fortau langs eksisterende veg på strekningen Festningsvegen i nord til Skjærveien i sør.

Planen vil således kun omfatte eksisterende veg samt nødvendig areal for fortau, evt justering av adkomster samt busslommer / kantstopp for buss. Videre tilrettelegges for snuplass for busser ved Festningsvegen.

2.2 Berørte eiendommer

Planområdet berører følgende eiendommer:

- 64 / 119
- 64 / 1 / 1
- 64 / 1 / 28
- 64 / 86
- 64 / 64
- 64 / 56
- 64 / 50
- 64 / 17
- 64 / 140

2.3 Områdene langs fylkesvegen

Utsnitt flyfoto.

Trondenes kirke ligger på øst- /nordsiden av fylkesvegen. Her ligger også bl.a. et krematorium, folkehøgskolen, samt boliger for forsvaret.

Områdene på vest-/sørsiden av fylkesvegen er i hovedsak naturområder.

Det går i dag en kjerreveg på nordsiden av Laugen, til bl.a. en utescene som benyttes under festspillene i Nord-Norge. Man har planer om oppføring av en ny friluftsscene og tilhørende byggverk til festspillene.

Det går flere stier i området, delvis langs Laugen og bl.a. til Sølvskjeivågen.

3. Beskrivelse av utbyggingsplanene

Dette planprogrammet omhandler parsellen fra kryss med Skjærvegen til kryss med Festningsvegen.

Det planlegges fortau langs eksisterende fylkesvei på strekningen. Videre planlegges bussholdeplass ved adkomst til krematorium, samt snuplass for buss ved Festningsvegen.

Området ved Laugen / Trondenes kirke / Trondenes historiske senter et område som er mye besøkt av turister og skoleklasser fra Harstad. Disse beveger seg mellom målpunktene og både går langs og krysser fylkesvegen. Både fortau og gode krysningspunkter vil dermed være viktig for flere enn de fastboende i området.

Plassering av fortauet vurderes i planarbeidet. Prinsipielt deles strekningen inn i 3 delstrekninger (se bilde under):

Delstrekning 1 (Profil 0 – 250) Krysset ved Festningsveien til adkomst kirkegården.

For strekningen er fortauet prinsipielt plassert på østsiden av fylkesvei 6.

Delstrekning 2 (Profil 250 – 400) Fra atkomst til kirkegården til og med adkomst til presteboligen.

Dette området inneholder automatisk fredete kulturminner helt inntil eksisterende veibane.

I dialog med kulturvernmyndighetene har vi kommet frem til 3 ulike alternativer som vi skal jobbe videre med for denne delstrekningen. Disse er beskrevet i kap 6.1.3

Delstrekning 3: (profil 400-750) Fra adkomst til presteboligen til kryss Sjørveien.

For strekningen er fortauet prinsipielt plassert på østsiden av fylkesvei 6. Det planlegges også en timeglassløsning av kollektivholdeplass mellom adkomst til Sør-Troms museum og parkeringsplass til Trondenes kirke.

3.1 Tidsplan for gjennomføring

Som sagt innledningsvis er etablering av fortau langs Hagebyvegen et prioritert tiltak i vegpakke Harstad. Statens vegvesen legger opp til oppstart av søndre del av prosjektet i løpet av 2015.

4. Gjeldende planer

Nedenfor gis en kort redegjørelse for overordnede planer og føringer som ansees å ha relevans i forhold til utvikling innenfor planområdet.

4.1 Statlige og fylkeskommunale planer

4.1.1 Laugen landskapsvernområde.

Laugen-området er vernet, kfr. FOR 1995-12-08 nr 1006: Forskrift om vern av Laugen landskapsvernområde med tilhørende dyrelivsfredning, Harstad kommune, Troms.

Se også avsnitt 6.2.

4.1.2 Pågående fredningssak i hht kulturminneloven

Troms fylkeskommune varslet i desember 2011 oppstart av fredningssak på Trondnes. I oppstartvarselet ble det foreslått fredning av områdene rundt de kjente kulturminnene, bl.a. for å bevare det helhetlige miljøet. Endelig avgrensning av området og hjemmel i kultuminneloven vil bli avklart gjennom arbeidet med fredningssaken og utarbeidelse av fredningsforslaget.

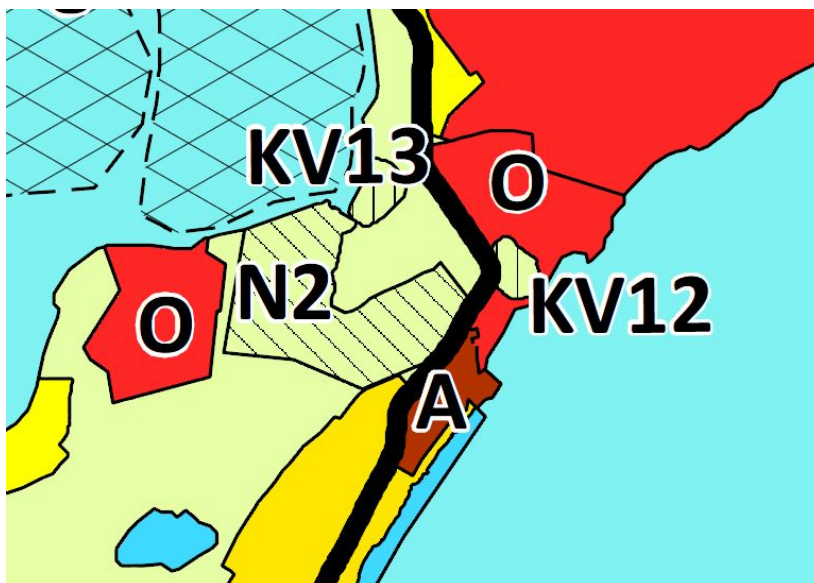
Se også avsnitt 6.1.

4.2 Kommunale planer

4.2.1 Kommuneplan for Harstad 2009 – 2025

Gjeldende kommuneplan ble vedtatt 29.04.2010. Arealene omkring planområdet er i kommuneplanens arealdel avsatt til følgende (se utsnitt):

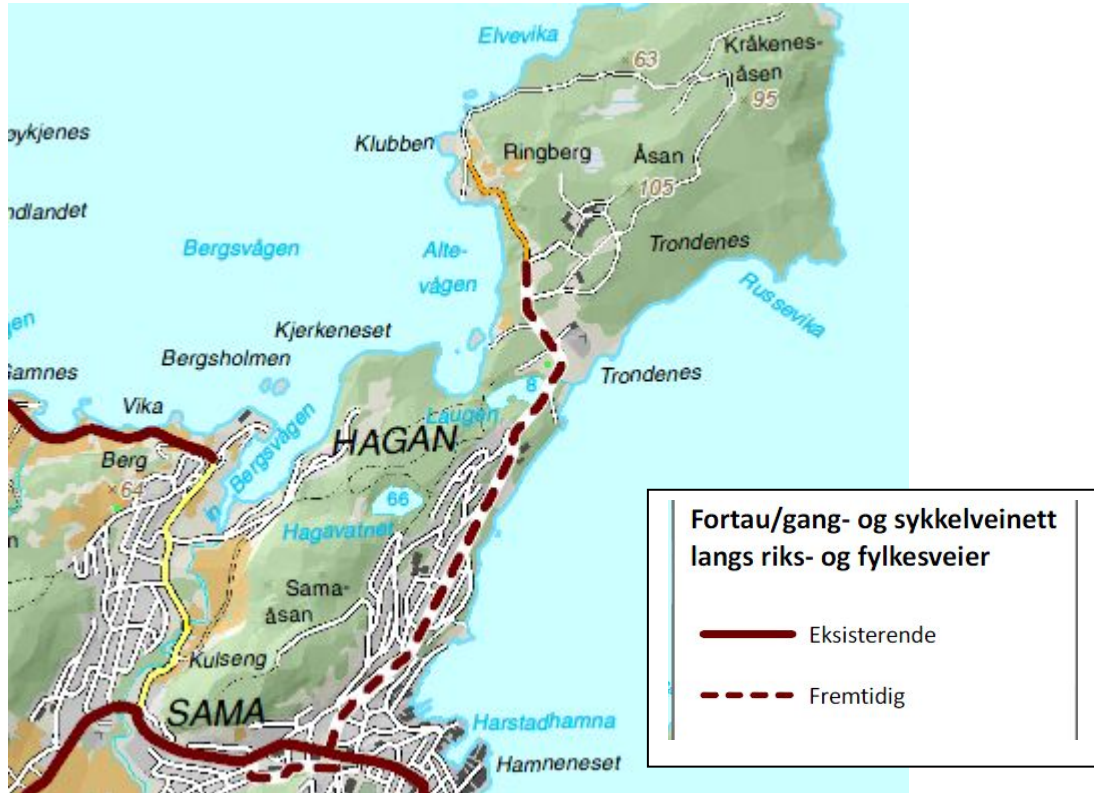
- Bygninger med særskilt allmennyttig formål (A)
- Offentlig bygning (O)
- Båndlagt etter lov om kulturminner, KV12 (Trondenes kirke) og KV 13 (Altevågen)
- Båndlagt etter lov om naturvern, N2, landskapsvernområde
- LNF (Landbruk, natur og friluftsområder)

Utsnitt kommuneplanens arealdel

Som vedlegg til kommuneplanens arealdel ligger flere temakart.

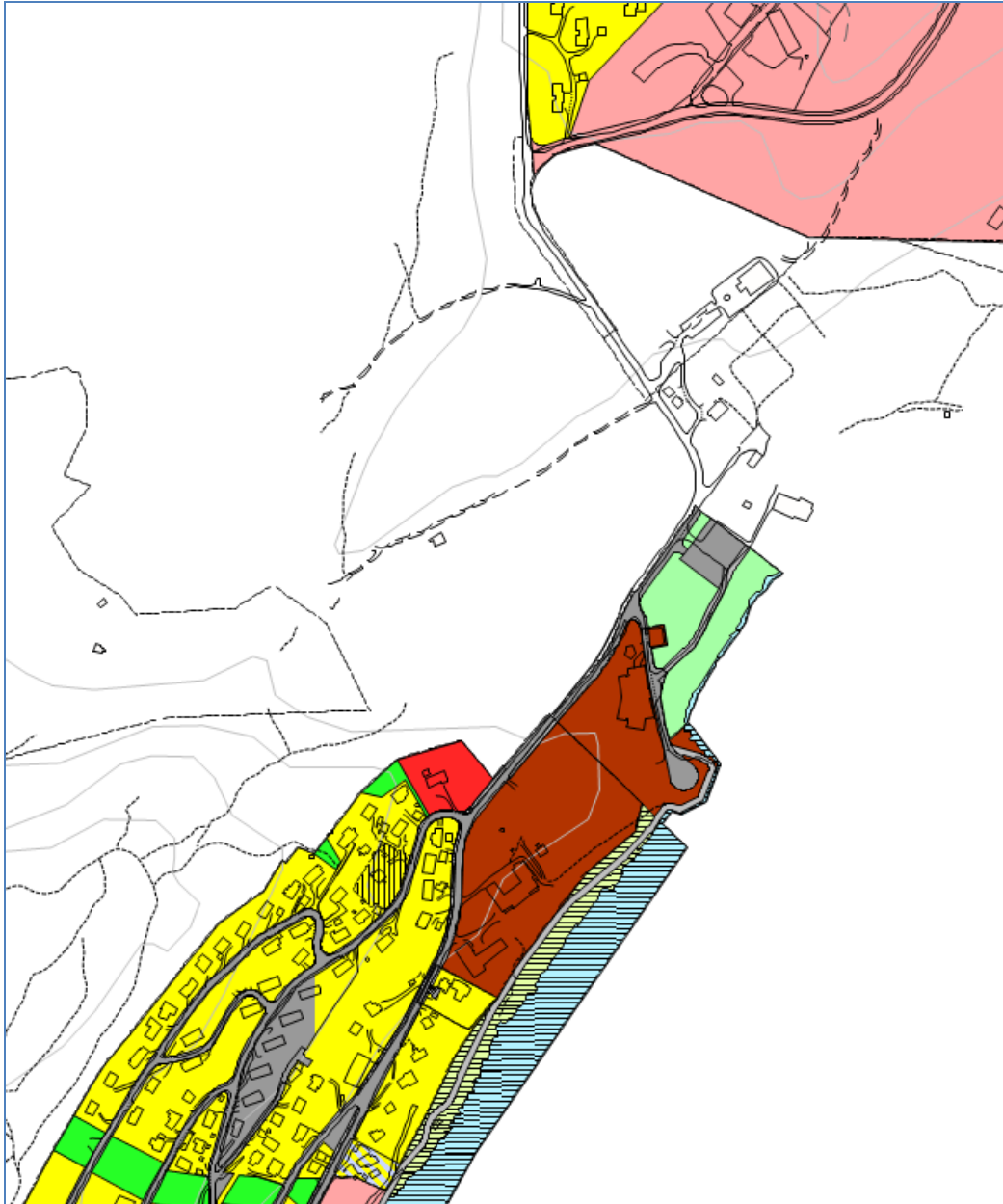
Temakart for gang-/sykkelveier (se under) viser at man har tatt sikte på etablering av fortau / gang- og sykkelveg langs Hagebyvegen / Trondenesvegen på strekningen det nå planlegges fortau.

4.2.2 Reguleringsplaner

Det framgår av illustrasjonen under at følgende vedtatte planer berøres:

- Stien langs sjøen, strekningen Trondenes – Samasjøen, 2008.
- Trondenes historiske senter, 1996
- Sama – Trondenes del 1 og 2, 1999
- Forsvarets område, Trondenes, 2003

Gjeldende reguleringsplaner i områder (harstad.kommune.no)

5. Aktuelle problemstillinger

Tiltaket som skal reguleres er i hovedsak fortau samt busslommer og snuplass for buss. I tillegg kan det bli noen mindre justeringer i fht eksisterende adkomster.

I det følgende beskrives aktuelle problemstillinger som kan ansees å ha relevans i forhold til planlagte tiltak.

Kravet om konsekvensutredning / planprogram fra Harstad kommune har sin bakgrunn i innspill fra Fylkesmannen, som er særlig opptatt av virkninger for Laugen landskapsvernområde med dyrelivsfredning, samt kulturetatens varslede oppstart av fredningsak for store deler av området rundt bl.a. Trondenes kirke og Laugen.

Ut fra dette, og med bakgrunn i kommuneplanens arealdel, er følgende tema ansett som beslutningsrelevante:

- Kulturminner / kulturmiljø
- Naturmiljø
- Friluftsliv

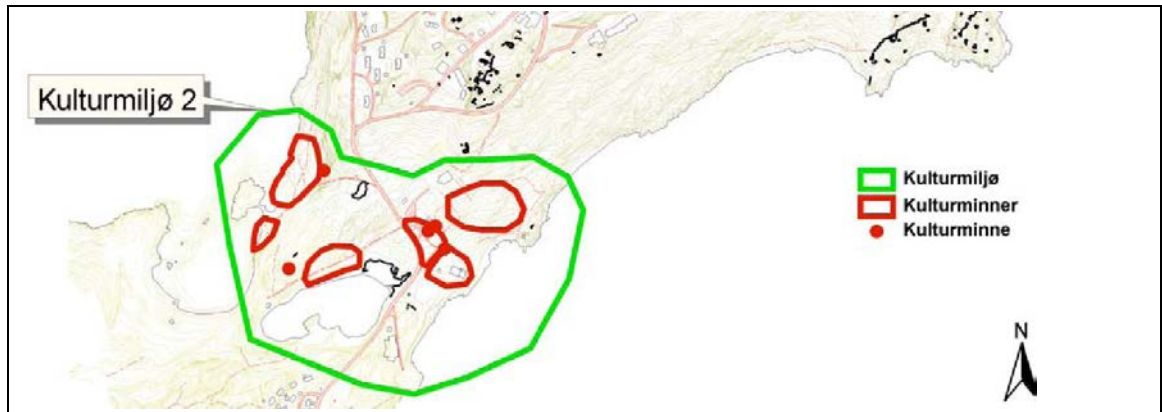
Disse beskrives i det følgende.

5.1 Kulturminner / kulturmiljø

5.1.1 Registrerte kulturminner / kulturmiljø

I Riksantikvarens database *Askeladden* er det registrert 5 områder med kulturminnehistorisk verdi i området. Det ene området er rundt Trondenes Kirkested, det andre er Prestegården, rett nordvest for kirkestedet, det tredje er Laugen landskapsvernområde og det siste er Altevågen. I tillegg Selsbanehaugen ved Laugen.

I forbindelse med Forsvarets planer om et kai-/havneanlegg for kystjegerkommandoens fartøyer på Trondenes (2004), ble NIKU engasjert i arbeidet med deltema kulturminner og kulturmiljø. I NIKU's rapport ble Trondenes delt opp i definerte kulturmiljøer hvor den sørligste delen av Trondenes fikk betegnelsen kulturmiljø 2 (se figur under), som bl.a. omfattet Trondenes kirke og Altevågen. Dette kulturmiljøet sies å ha stor historisk verdi da det er registrert funn 2000 år tilbake i tid. Kulturmiljøet sier også noe om betydningen Trondenes har hatt for området i lang tid. Spesielt er kirka et verdifullt kulturminne som bekrefter Trondenesområdet sin betydning for området. Landskapet rundt kirka kan minne om omgivelsene slik de en gang så ut.

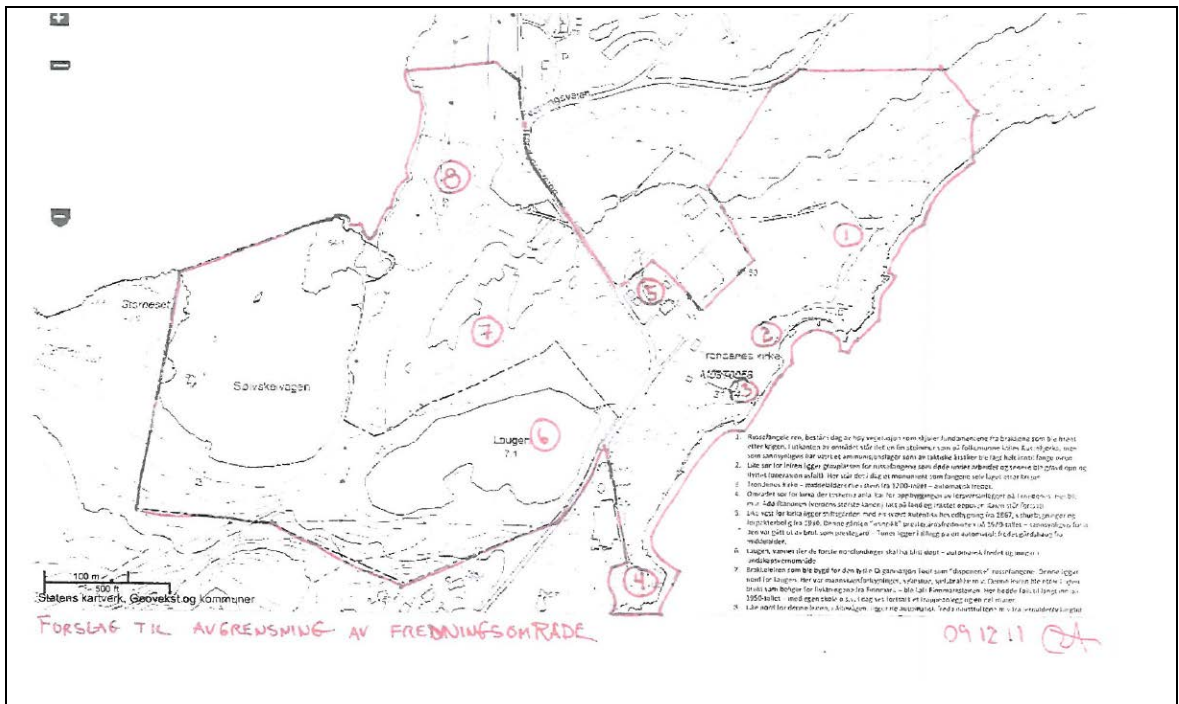
I rapporten pekes det på at Trondenes og Bjarkøy utgjør de to viktige kulturhistoriske sentrene i området, trolig med høvdingseter fra jernalderen og mektige gårder gjennom middelalderen. Begge steder er omtalt i sagaene. Fra slutten av vikingtiden og i middelalderen var Bjarkøy og Trondenes viktige politiske sentra, og et av landsdelens befolkningstygdepunkt.

Landskapsrommet rundt kirka er vurdert som hardt presset og svært sårbart for flere inngrep. Det må imidlertid bemerkes at rapporten er laget med utgangspunkt i forsvarlets anlegg og ikke i forhold til at det nå planlegges et fortau, som vurderes som et vesentlig mer begrenset tiltak.

Temaet anbefales ikke utredet, men vil bli beskrevet i planbeskrivelsen.

5.1.2 Pågående fredningssak i hht kulturminneloven

Troms fylkeskommune ved kulturetaten varslet i desember 2011 oppstart av arbeid med fredningssak på Trondenes. Foreløpig avgrensning er vist i figuren under.

Illustrasjon fra Troms fylkeskommune, kulturetaten: mulig avgrensning av fredningsområder (09.12.11). (1. Russefangeleir. 2. Tidligere gravplass for russefanger. 3. Trondenes kirke. 4. Kai bygd av tyskerne. 5. Stiftsgården. 6. Laugen. 7. Brakkeleir for russefanger. 8. Nausttufter fra jernalder/vikingtid)

I telefonsamtale med saksbehandler 27.05.2013 ble det opplyst at man nylig er blitt enige med Riksantikvaren om formell behandling av fredningssaken, ved at §§ 15 og 19 i kulturminneloven skal benyttes.

I telefonsamtale med Fylkeskonservatoren samme dag ble det opplyst at det ligger en gårdshaug delvis under dagens fylkesveg ved Stiftsgården. Undersøkelser høsten 2013 viser at gårdshaugen er større enn tidligere antatt, og at hele området fra kirken ned mot Laugen er å anse som et kulturminne.

Etablering av fortau vil kunne berøre gårdshaugen. Kulturetaten mener likevel det er viktig å etablere fortau på strekningen, med forutsetter at det legges på sørsiden forbi gårdshaugen. Kulturetaten forutsetter videre at man i størst mulig grad hensyntar kulturminner i bakken og det historiske miljøet i planleggingen av fortauet.

Man vil i plansaken fokusere på konkret utforming av fortauet (plassering, behov for graving i forbindelse med etablering, utforming i hht det historiske miljøet mv), og at dette vurderes i forhold til den kunnskap man har om gårdshaugen.

Riksantikvaren er dispensasjonsmyndighet etter kulturminneloven, og vil ta den endelige avgjørelsen etter at fylkeskommunen har gitt sin anbefaling.

Fylkeskulturetaten har omfattende kunnskap om området, og de kan derfor ikke se at en særskilt utredning om kulturminner og kulturmiljø vil bringe fram noe nytt. Rapport fra befaring i 2013 ligger vedlagt planprogrammet.

Temaet anbefales ikke utredet, men vil bli beskrevet i planbeskrivelsen.

5.1.3 Alternativer for bygging av fortau for delstrekning 2

Alt. A: Fortau og ett kjørefelt

Eksisterende vei med 2 kjørefelt bygges om til 1 kjørefelt(400 cm bredt) og fortau(250cm bredt). Dette krever passeringmulighet hver 100 m, dvs. 1-2 stk for denne strekningen. Hastighet settes til 30-40 km/t. Det kan etableres rekkverk for denne løsningen, der myke trafikanter ledes til gangfelt over til Laugensiden av veien.

Timeglassløsning i begge ender eller opphøyd gangfelt. Foreslår timeglass ved P435 og opphøyd gangfelt ved P255.

Alt. B: Blandet trafikk – designstyrt trafikksanering

Eksisterende veibane får en «gårdstun/gågate» utforming, der kjørende skal vike for myke trafikanter. Hastighet settes til 30 km/t.

Utformingen vil være en kjøresone 400 cm, myksone 250 cm. Bruk av naturstein (storgatestein) i bånd til å signalisere sone for bil og sone for myke trafikanter. Bånd skal også gi rumleeffekt. Detaljering og kvalitet skal harmonere godt med området rundt.

Timeglassløsning i begge ender eller opphøyd gangfelt. Foreslår timeglass ved P435 og opphøyd gangfelt ved P255.

Alt. C: Fortau og to kjørefelt

Dagens eksisterende vei med 2 kjørebane opprettholdes. Det bygges fortau på vestre side av veien(Laugensiden). Fortauet bygges oppå eksisterende terreng, uten å grave ned i eksisterende kulturområde.

Området utformes med kjøreareal med bredde 575 cm og fortau 250 cm. Visuell innsnevring av kjørefeltene med bruk av langsgående «rennestein» i begge sider av kjørearealet, eks. 2x3 rekker storgatestein. Det kan suppleres med tilsvarende bånd på tvers for å oppnå ytterligere designstyrt trafikksanering samt rumleeffekt.

Felles for alle:

Det må være en bevisst bruk av lys og lysmaster, med henblikk på designstyrt trafikksanering og miljøet rundt.

Anbefaling

Landskapsfaglig anbefaling: Alt. B gir minimalt trafikkareal og et tydelig signal om at vi befinner også ett særlig område, der det må vises større aktpågivenhet. Sør-Troms Museum bør lage egen sti for besøkende på Laugensiden av veien.

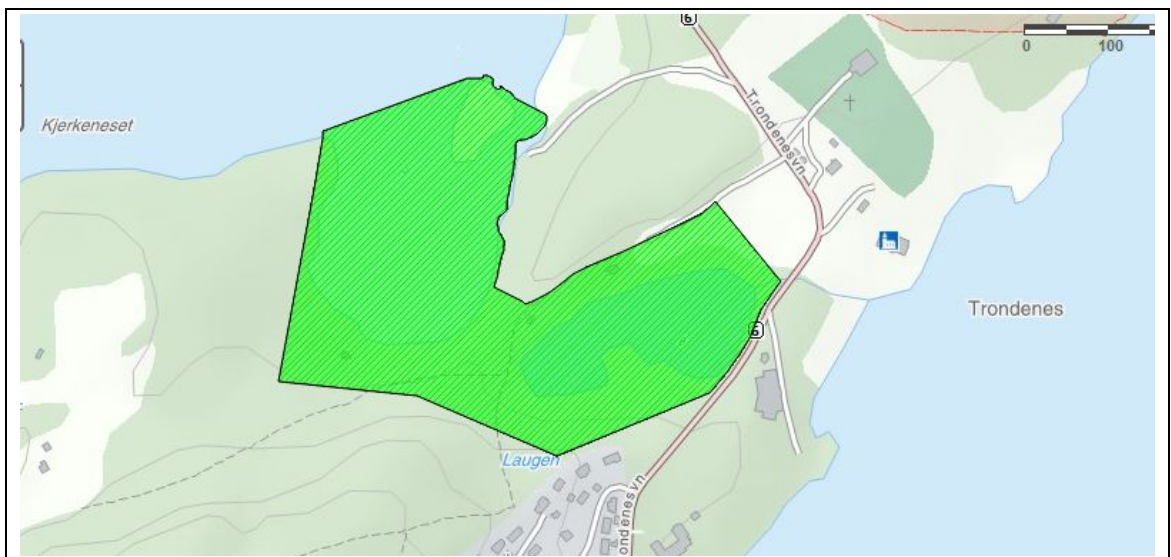
Anbefaling fra Troms fylkeskommune: Alt C. under forutsetning at inngrepet er skånsomt i forhold til kulturminner i bakken. (se brev fr Troms fylkeskommune vedlagt planprogrammet.)

Temaet anbefales ikke utredet, men vil bli beskrevet i planbeskrivelsen, plankart og bestemmelser.

5.2 Naturmiljø

I 1995 ble et område rundt «Laugen» på Trondenes vernet som et landskapsvernområde med dyrelivsfredning. I Direktoratet for naturforvaltning sin Naturbase, er det sagt følgende om landskapsvernområdet:

«Våtmarksområde på Trondeneshalvøya like ved Trondenes kirke. Artsfattig og sparsom vannvegetasjon. Glissen bjørkeskog med kalk- krevende arter. Istervierskog. Høgstaudebjørkeskog dominerer. Vegetasjonen rundt hele vannet er kulturpreget. Hekkeområde for våtmarksarter. Tett bestand av horndykker og sjøorre. Spesialområde i ornitologisk sammenheng pga høy produktivitet og spesiell artssammensetning. Området har regional verneverdi i ornitologisk sammenheng. To kraftlinjer. En husmannsplass (to bygninger og brygge). Bunkere fra andre verdenskrig. En kjerreveg. Kjørespor. En amfiscene som brukes under festspillene. Slitasje og søppel fra ferdsel. Foreslått ny veg på nordsiden av Laugen. Planer om oppføring av friluftsscene og tilhørende byggverk til festspillene i Nord-Norge.»

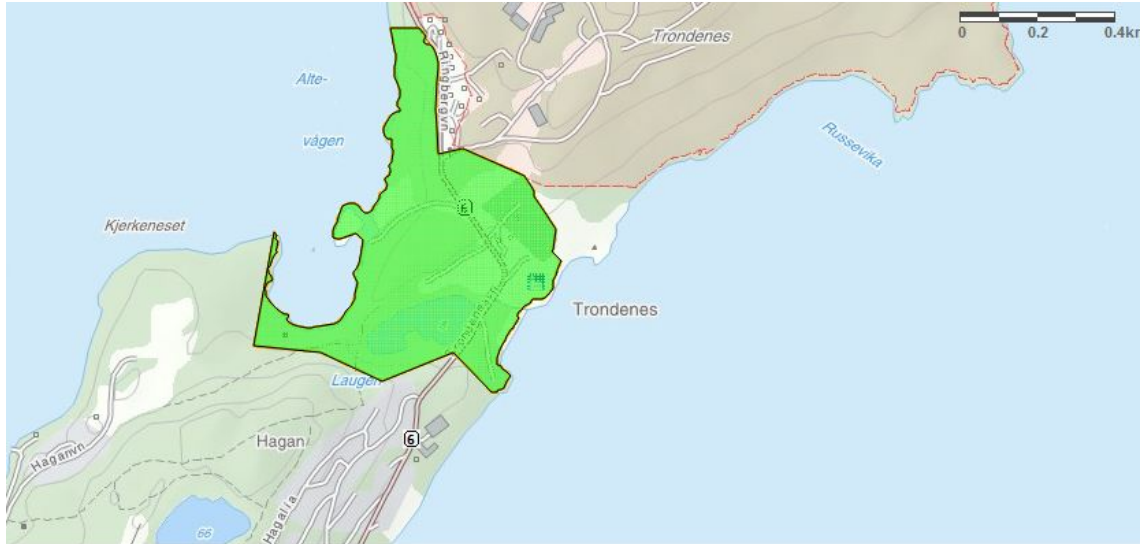
Landskapsvernområde, båndlagt etter lov om naturvern (fra Naturbase)

Samme sted finner vi følgende omtale av landskapsvernområder som verneform:

«Som landskapsvernområde vernes natur- eller kulturlandskap av økologisk, kulturell eller opplevelsesmessig verdi, eller som er identitetsskapende. Til landskapet regnes også kulturminner som bidrar til landskapets egenart. I et landskapsvernområde er det forbud mot tiltak som kan endre det vernede landskapets særpreg eller karakter vesentlig. I landskapsvernområder vil pågående virksomhet som regel kunne fortsette.» (dn.no)

I følge DN sin naturbase, er det også registrert beite- og yngleområder for ulike fuglearter innenfor landskapsvernområdet.

I Naturbase er videre registrert et område som er klassifisert som et helhetlig kulturlandskap som dekker et større område enn landskapsvernområdet.

Helhetlig kulturlandskap (fra Naturbase)

Ønsket fortausløsning er planlagt på østre side av fylkesveien på den delen der landskapsvernområdet strekker seg inntil fylkesvegen. Fortauet vil dermed ikke komme i direkte berøring med landskapsvernområdet.

Temaet anbefales derfor ikke utredet, men vil bli beskrevet i planbeskrivelsen.

5.3 Friluftsliv

Det går flere stier i landskapsvernområdet. Området er imidlertid ikke på Harstad kommunes oversikt over turer / friluftsmuligheter i regionen. Kartet nedenfor her hentet fra Norsk turforening sine sider på nett.

Det går i dag en kjerreveg på nordsiden av Laugen, til bl.a. en utescene som benyttes under festspillene i Nord-Norge. Videre er strandsonen i Altevågen et mye benyttet utfartsområde.

Lenger sør på Trondeneshalvøya er en kort lysløypesløyfe (Haganvannet) som strekker seg mot landskapsvernområdet. På kommunens turkart står at «det er stier overalt ellers i området, så det er bare å gå på ekspedisjon». Sør for Haganvannet ligger en gapahuk, og TV-tårnet er et populært utsiktspunkt. Haganvannet er også en populær badeplass med flytebrygge.

Stien (svart linje) langs sjøen starter ved Trondenes historiske senter og går sørover langs fjæra. Etablering av stien har skapt stort engasjement i Harstad, og mye arbeid er gjort på dugnad. Man jobber kontinuerlig med en forlengelse av stien, i første omgang mot sentrum.

Fra fv. 6 og ned forbi Trondenes kirke er det etablert en sti ned til tidligere fangeleir nede ved sjøen

I den grad muligheter for friluftsliv påvirkes av etablering av fortau langs

Hagebyvegen, vil det være en positiv virkning ved at både stien langs sjøen og områdene rundt Laugen blir lettere tilgjengelige uten bruk av bil.

Temaet anbefales ikke utredet, men vil bli beskrevet i planbeskrivelsen.

5.4 Krav til konsekvensutredning

Planlagte fortau er et begrenset tiltak, berører i svært liten grad naturverdier i området og vil kun være positivt i forhold til friluftsliv. Det er imidlertid identifisert en mulig konflikt med en registrert gårdshaug nær Stiftsgården.

Dette er foreslått håndtert ved at man i planarbeidet fokuserer på konkret utforming av fortauet (plassering, behov for graving i forbindelse med etablering, tilpasning til det historiske miljøet mv), og at dette vurderes i forhold til den kunnskap man har om gårdshaugen. Riksantikvaren er dispensasjonsmyndighet etter kulturminneloven, og vil ta den endelige avgjørelsen etter at fylkeskommunen har gitt sin anbefaling. Planforslaget utarbeides i samarbeid med kulturvernmyndighetene.

Konklusjon:

Ovenstående gjennomgang av aktuelle tema har dermed ikke gitt grunnlag for å anbefale at reguleringsplanen konsekvens utredes. Planarbeidet foreslås gjennomført på vanlig måte.

6. Rammer for planarbeidet

I hht anbefalingen om ikke å underlegge planarbeidet konsekvensutredning, vil arbeidet med detaljreguleringsplan skje på vanlig måte.

6.1 Detaljreguleringsplan

Planforslaget skal inneholde:

- Plankart
- Bestemmelser
- Planbeskrivelse

6.2 Medvirkning

Offentlig innsyn i planprosessen sikres gjennom følgende høringer:

- Forslag til planprogram legges ut på høring i 6 uker samtidig med på ny varsel om oppstart av planarbeid.
- Planen legges ut på høring i minimum 6 uker.

I tillegg vil man gjennom planprosessen ivareta nødvendig medvirkning og informasjon på vanlig måte.

For øvrig stiller forslagsstiller seg åpen for dialog i samråd med Harstad kommune for å sikre en god behandling og en sikker framdrift på arbeidet med planen.

7. Vedlegg

- Rapport fra kulturminnebefaring
- Vurdering av alternative utforminger ved Trondenes, TFK

Statens vegvesen
Region Nord
Nordstrandveien 41
8002 BODØ

MOTTATT

23 DES. 2013

Statens vegvesen
Region nord

Vår ref.:
13/842-14
Løpenr.:
43349/13

Saksbehandler:
Ragnhild Myrstad
Tlf. dir.innvalg:
77 78 82 10

Arkiv:
L12 SAKSARKIV
Deres ref.:

Dato:
09.12.2013

VEDRØRENDE GANG- OG SYKKELSTI LANGS HAGEBYVEIEN OG TRONDENESVEGEN, STATUS ETTER KULTURMINNEUNDERSØKELSER

Vi viser til vårt brev av 18.09.13 og 06.11.13

Vi har nå fått resultatene fra trekullprøvene som ble sendt inn i forbindelse med våre undersøkelser på gårdshaugen ved Trondenes (id 68483). Det ble tatt fire prøvestikk på vestsiden av vegen for å se om gårdshaugen strakte seg over vegen og ned mot Laugen. Prøvestikkene var opp til 0,90 meter dype. I to av prøvestikkene ble det tatt ut prøver som egnet seg for datering. Resultatene fra trekullprøvene gav dateringene 498 BP +/-20 (P1) og 2250 BP +/-20 (P4). Det vil si sein middelalder på det første og eldre jernalder på den andre. Begge prøvestikkene viser at gårdshaugen er større enn antatt og at hele området fra kirken og ned mot Laugen er å anse som et kulturminne. Den yngste datering (P1) ble tatt bare noen meter vest for fylkesvegen (se markering i rapport). I prøvestikk P4 ble resultatet svært gammelt og viser at området ned mot Laugen har den eldste datering som hittil er kjent i området. Det er stor sannsynlighet for at de eldste gårdshauglagene også er intakt under fylkesvegen.

Vi har enda ikke mottatt resultat fra datering av trekullprøve fra kokegropa ved Trondenes folkehøgskole, men vi antar at den er mellom 1000-2000 år gammel. Etter ansvarsdelegering fra Riksantikvaren ble kokegropa undersøkt og dokumentert av oss, og vi har tatt ut de nødvendige prøver fra denne. Det omsøkte området vest for Trondenes folkehøgskole er nå klarert når det gjelder automatisk freda kulturminner innenfor fylkeskommunens ansvarsområde.

Gårdshaugen på Sama (id.28741) er registrert på begge sider av Hagebyvegen. Den største delen ligger på oversiden av vegen. Ved kontrollregistreringen ble grensen mot øst justert og kulturminnet viste seg også her å ha større omfang enn tidligere antatt. Her må det søkes dispensasjon gjennom planprosessen hvis det skal gjøres inngrep i gårdshaugen, jf KML §8, 4. ledd. Dette gjelder også hvis det skal graves i selve vegen, da vi regner det som sannsynlig at det også er intakte kulturlag under veglegemet.

Gang- og sykkelstien er planlagt langs Trondenesvegen og nordover mot Ringberget. Vi ser nødvendigheten av at gang- og sykkelstien forlenges i nord slik at tilgjengeligheten til de

Besøksadresse

Strandveien 13

Postadresse

Postboks 6600, 9296 TROMSØ

Telefon

77 78 80 00

Epost mottak

postmottak@tromsfylke.no

Telefaks

77 78 80 01

Bankgiro

4700 04 00064

Internettadresse

www.tromsfylke.no

Org.nr.

NO 864 870 732

populære turområdene ved Laugen og Altevågen blir trygg for de myke trafikantene. Vi anbefaler ikke at gang- og sykkelstien blir lagt på østsiden av fylkesvegen, men vi vil gjennom planprosessen vurdere alternative løsninger for gang- og sykkeltraseen i dette området. Det er Riksantikvaren som er dispensasjonsmyndighet etter kulturminneloven, og som tar den endelige avgjørelsen etter at fylkeskommunen har gitt sin anbefaling.

Automatisk freda kulturminner i planen

For automatisk freda kulturminner som bevares på stedet finnes det to alternativer for fremstilling i reguleringsplan, hensynssone d) eller arealformålet LNFR med underformål vern. I tillegg gis det bestemmelser til hensynssonene.

Hvis tiltaket kommer i konflikt med automatisk freda kulturminner er dispensasjon gjennom reguleringsplan en annen mulighet.

Dispensasjon etter kulturminnelovens § 8.4.ledd gjennom reguleringsplan.

Av kulturminnelovens § 8.4.ledd framgår det at det ikke er nødvendig å søke om tillatelse etter KML § 8.1.ledd for tiltak som kan virke inn på automatisk freda kulturminner når tiltaket er i samsvar med reguleringsplan. Bakgrunnen for bestemmelsen er at forholdet til de automatisk freda kulturminnene forutsettes avklart gjennom planprosessen. Regional kulturminneforvaltning skal i sin behandling av planen sørge for at hensynet til kulturminnene er ivaretatt, og at eventuelle dispensasjonsspørsmål blir avklart gjennom planprosessen.

En dispensasjon blir normalt gitt på visse vilkår. Oftest er vilkåret at det skal gjennomføres arkeologisk utgravning. Når dispensasjon gis gjennom plan skal vilkårene innarbeides i planbestemmelsene. Hvis det skulle bli aktuelt med dispensasjon fra kulturminneloven, vil vi sannsynligvis foreslå miljøovervåking av kulturlagene langs traseen.

Vi ser frem til et møte med Statens vegvesen 17. januar 2014. Da skal vi legge frem resultatene fra undersøkelsene våre, og forhåpentligvis kan vi presentere datering av kokegropa ved Trondenes folkehøgskole. Ei avklaring av i hvilken grad gang- og sykkelstien vil berøre kulturminnene langs traseen vil være avgjørende for hvordan vi behandler denne saken videre.

Med vennlig hilsen

Anne-Karine Sandmo
Fylkeskonservator

Ragnhild Myrstad
konservator/arkeolog

Dette dokumentet er godkjent elektronisk og krever ikke signatur.

Vedlegg: Rapport fra Hageby- og Trondenesveien.

Kopi med vedlegg: Tromsø Museum, seksjon for kulturvitenskap, 9037 Tromsø

TROMS fylkeskommune
ROMSSA fylkkasuohkan

REGISTRERINGSRAPPORT KULTURETATEN

HAGEBYVEIEN OG TRONDENESVEIEN

SAKSNR	13/842	ØK-KART	
--------	--------	---------	--

KOMMUNE	Harstad	STED	Trondenes	GNR/BNR	
---------	---------	------	-----------	---------	--

ANGÅENDE	Reguleringsplan for gang- og sykkelsti langs Hagebyveien og Trondenesveien nord
----------	---

OPPDRAG	Arkeologisk befaring	REGISTRERINGSDATO	Sep. og Okt. 2013
---------	----------------------	-------------------	-------------------

NY REGISTRERING AV ARKEOLOGISK LOKALITET	Funn av kokegrop og kulturlag
--	-------------------------------

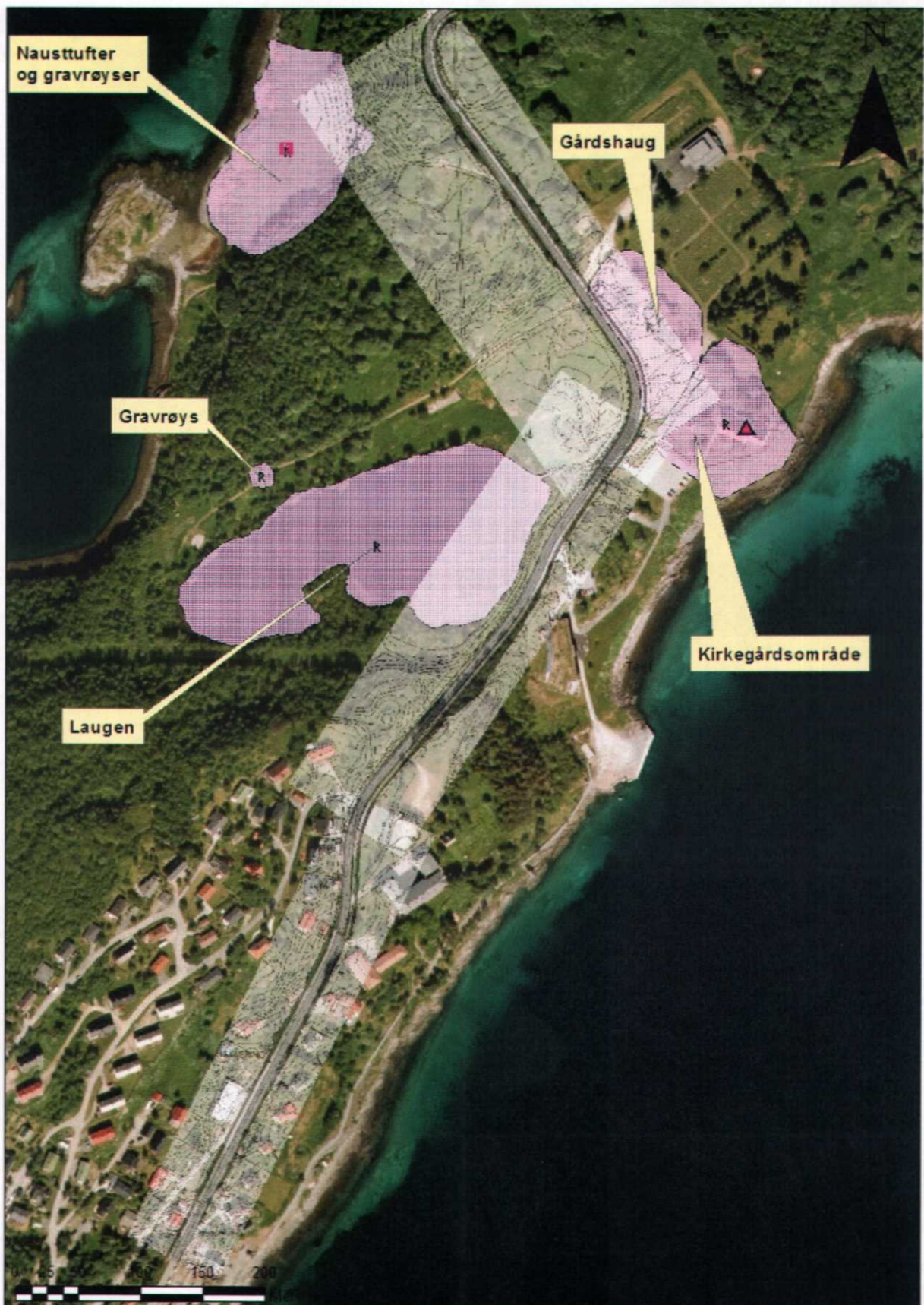
INNBERETNING	Marius Opdahl Larsen	INNBERETNINGSDATO	
--------------	----------------------	-------------------	--

INNHold

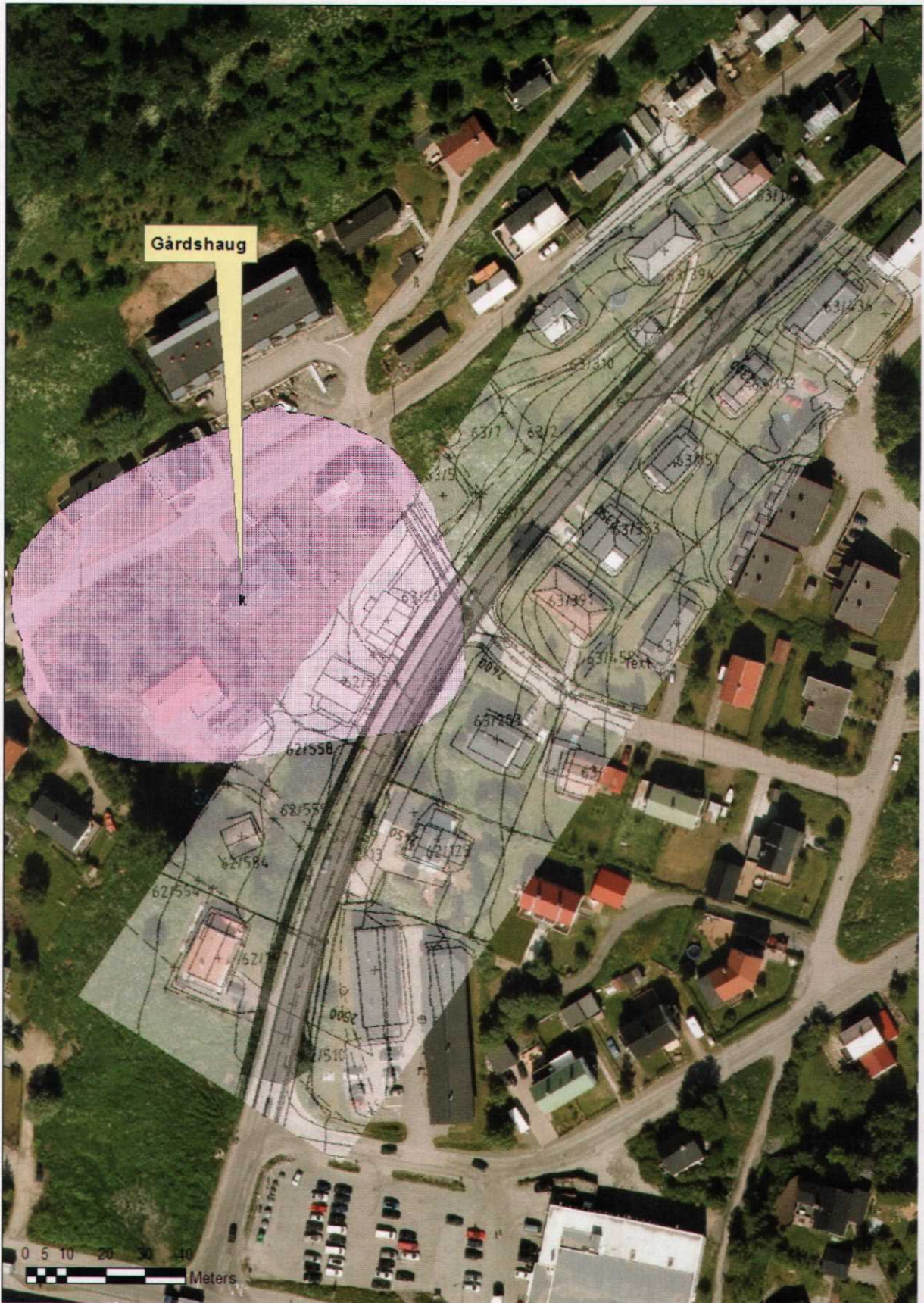
HAGEBYVEIEN OG TRONDENESVEIEN	1
FIGURLISTE	3
BAKGRUNN FOR UNDERSØKELSEN	6
DELTAGERE PÅ UNDERSØKELSEN.....	6
SAMMENDRAG.....	6
OMRÅDEBESKRIVELSE	6
METODE	7
GJENNOMGANG AV UNDERSØKELSEN:	7
KONTROLLREGISTRERING AV GÅRDSHAUGEN PÅ SAMA:.....	7
UNDERSØKELSER VED GÅRDSHAUGEN PÅ TRONDENES:.....	8
GJENNOMGANG AV PRØVESTIKKENE VED GÅRDSHAUGEN PÅ TRONDENES:.....	9
P1:.....	9
P2:.....	9
P3:.....	10
P4:.....	10
RESULTAT AV PRØVESTIKKING VED GÅRDSHAUGEN PÅ TRONDENES:.....	10
GJENNOMGANG AV PRØVESTIKKING LANGS DEN FLATE HØYDEN VED TRONDENES FOLKEHØYSKOLE:.....	11
BESKRIVELSE AV PRØVESTIKKENE LANGS FLATEN VED TRONDENES FOLKEHØYSKOLE:.....	13
P5:.....	13
P6:.....	13
P7:.....	13
P8:.....	13
P9:.....	13
RESULTAT AV UNDERSØKELSEN MED PRØVESTIKK VED TRONDENES FOLKEHØYSKOLE:.....	14
GJENNOMGANG AV FLATEAVDEKKING LANGS DEN FLATE HØYDEN VED TRONDENES FOLKEHØYSKOLE:.....	14
BESKRIVELSE AV KOKEGROP AVDEKKET I SJAKT 1:.....	15
SAMMENDRAG OG KONKLUSJON ETTER UNDERSØKELSENE	16

FIGURLISTE

Figur 1: Kart med planavgrensning ved Trondenes. Planområdet er den grå linjen som følger veien. Her er den gamle avgrensningen av gårdshaugen (id. 68483) før kontrollregistrering av grense.	4
Figur 2: Kart med planavgrensning ved Sama. Planområdet er den grå linjen som følger veien. Gårdshaugen på Sama (id.28741) før kontrollregistrering.	5
Figur 3: Kart med utvidelse av gårdshaugen på Sama inntegnet.....	7
Figur 4: kart med prøvestikk ved gårdshaugen på Trondenes inntegnet.....	8
Figur 5: Bilde av Trondenes fra 1946.....	8
Figur 6: Bilde av P1 ved gårdshaugen på Trondenes.....	9
Figur 7: Bilde av P2 ved gårdshaugen på Trondenes.....	9
Figur 8: Bilde av P3 ved gårdshaugen på Trondenes.....	10
Figur 9: Bilde av P4 ved gårdshaugen på Trondenes.....	10
Figur 10: Grafisk fremstilling av resultatet av den kalibrerte c-14 prøven fra P2 °.....	11
Figur 11: Grafisk fremstilling av resultatet av den kalibrerte c-14 prøven fra P4	11
Figur 12: Kart med prøvestikk ved Trondenes folkehøyskole inntegnet.....	12
Figur 13: Bilde av P7 ved Trondenes folkehøyskole.....	13
Figur 14: Planbilde av kokegropa. Mot V-NV.....	14
Figur 15: Figur 19: Profilbilde av kokegropa. Mot Ø	15
Figur 16: Profiltegning av kokegropa	16
Figur 17: Flyfoto med sjakter og kokegrop inntegnet.....	17
Figur 18: Flyfoto med utvidet gårdshaug på Trondenes inntegnet	17

Figur 1: Kart med planavgrensning ved Trondenes. Planområdet er den grå linjen som følger veien. Her er den gamle avgrensningen av gårdshaugen (id. 68483) før kontrollregistrering av grense.

Figur 2: Kart med planavgrensning ved Sama. Planområdet er den grå linjen som følger veien. Gårdshaugen på Sama (id.28741) før kontrollregistrering.

BAKGRUNN FOR UNDERSØKELSEN

Undersøkelsene langs Hagebyveien kom til som en følge av planarbeid med ny gang- og sykkelsti langs Hagebyveien fra Samakrysset til Trondenes nord.

Deltagere på undersøkelsen

Deltakere ved undersøkelsene langs Hagebyveien var arkeolog og rapportansvarlig Marius Opdahl Larsen, arkeolog Ragnhild Myrstad og arkeolog Dag-Magnus Andreassen fra Troms fylkeskommune og maskinfører Marius fra Brødrene Killi.

Sammendrag

Den planlagte gang- og sykkelstien går langs tett bebygde boligstrøk ved Hagebyveien, frem til den møter Trondenesveien litt sør for Trondenes folkehøyskole. Det samme gjelder for Trondenesveien frem til folkehøyskolen. Nord for folkehøyskolen er den planlagte gang- og sykkelstien tenkt plassert inn i det rike kulturmiljøet rundt Trondenes, med middelalderkirken som sentrum. Her går veien i dag like inntil avgrensningen av en stor gårdshaug (Id.68483) som ligger i området rundt den gamle prestegården. Denne avgrensningen er usikker og sikringssonen til gårdshaugen går langs veien. Vi vurderte det som sannsynlig at gårdshaugen eller andre kulturminner også kunne være på andre siden (vest og sør) for veien og et fokus ved undersøkelsene ble å avklare dette spørsmålet. Gjennom prøvestikking kunne man da også bekrefte at det er kulturlag som ligger dypt under overflaten også på andre siden av veien. Det ble funnet store mengder trekull og en del brent bein, men ingen gjenstander eller annet som kan gi en pekepinn på alderen til kulturlagene. Trekullprøver fra prøvestikkene ble sendt til datering, som viste at disse kulturlagene er mellom 500-2000 år gamle.

Ved Sama er det også registrert en gårdshaug (Id.28741). Hoveddelen av denne ligger på vestsiden av Hagebyveien, men den strekker seg også over på østsiden. Ved undersøkelsene i forbindelse med gang- og sykkelstien ble det foretatt en kontrollregistrering her som viste at kulturlagene strekker seg lenger mot øst enn tidligere registreringer har vist.

Like inntil Trondenesveien, på øst-sørøstsiden av denne, ligger det ved Trondenes folkehøyskole en ubebygde jevn og fin flate. En serie prøvestikk ble satt her. Det ble funnet trekull i flere av disse, men ingen gjenstander, sammenhengende kulturlag eller annet. Det ble vurdert at det var behov for ytterligere undersøkelser i form av flateavdekking langs denne flaten. Ved gjennomføringen av flateavdekkingen ble det funnet en stor og klart markert kokegrop. Denne ble snittet og undersøkt på stedet og trekullprøver er sendt til datering.

Prøvestikkingen ved Trondenes og kontrollregistreringen ved Sama ble foretatt i september 2013, mens flateavdekkingen ved Trondenes ble utført i oktober 2013.

OMRÅDEBESKRIVELSE

Den planlagte gang- og sykkelstien går fra Sama og langs Hagebyveien frem til den møtes opp med Trondenesveien mot nord-nordøst. Den fortsetter så langs Trondenesveien, frem til den møter opp med Ringbergveien og Festningsveien like nord for Trondenes kirke. I all hovedsak går den planlagte gang og sykkelstien langs tett bebygde strøk, men ved selve Trondenes og området rundt kirken, med Trondenes historiske senter og det lille vannet Laugen, fremstår området i dag som et ubebygde kulturlandskap. Det har vært svært mye aktivitet her under 2. verdenskrig, og deler av området har i lang tid vært beite- og dyrkamark.

METODE

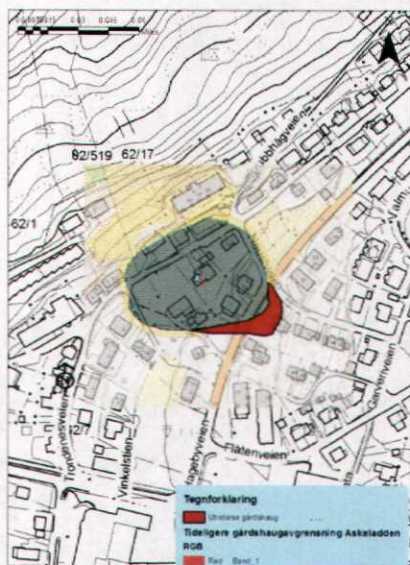
Metodene som ble brukt ved denne undersøkelsen kalles for visuell overflateregistrering, prøvestikking og maskinell søkesjakt.

Ved visuell overflateregistrering undersøkes et område for kulturminner og spor av fortidig aktivitet som er synlige på markoverflaten. På denne måten får man også et inntrykk av landskapet, slik at det kan vurderes om det er hensiktsmessig med videre undersøkelser ved hjelp av andre metoder.

Prøvestikking går ut på å dokumentere kulturminner som ligger skjult under bakken. Metoden brukes i hovedsak til å finne boplasser fra steinalder og tidlig metalltid, men også kulturlag fra yngre perioder kan påvises på denne måten. I det utvalgte området blir det tatt prøvestikk med spade på ca. 40 x 40 cm og ned til steril undergrunn. Massene blir såddet og sett gjennom for redskaper, avfall fra redskapsproduksjon, keramikk og lignende. I tillegg blir kulturlag som er synlige i profilen dokumentert.

Maskinell søkesjakt, som er en metode som i hovedsak brukes på dyrket mark og går ut på å fjerne torven og omrotete toppjordlag med gravemaskin for å komme ned til den naturlige undergrunnen. Ved å fjerne toppjordlagene vil eventuelle spor etter fortidig aktivitet og bosetting i form av sammenhengende kulturlag og enkelte strukturer bli synlige. Sistnevnte kan blant annet omfatte kokegroper, ildsteder og stolpehull etter fortidige hus, og vil fremstå som nedskjæringer i undergrunnen. Siden formålet med denne metoden er å få et representativt bilde av området, skal sjaktene avdekke om lag 10 – 15 % av planarealet. Sjaktene er som regel mellom 2 – 4 m brede og blir lagt med 5 – 20 m avstand. Lengde og antall varierer, alt etter terreng og størrelsen på undersøkelsesområdet.

GJENNOMGANG AV UNDERSØKELSEN:

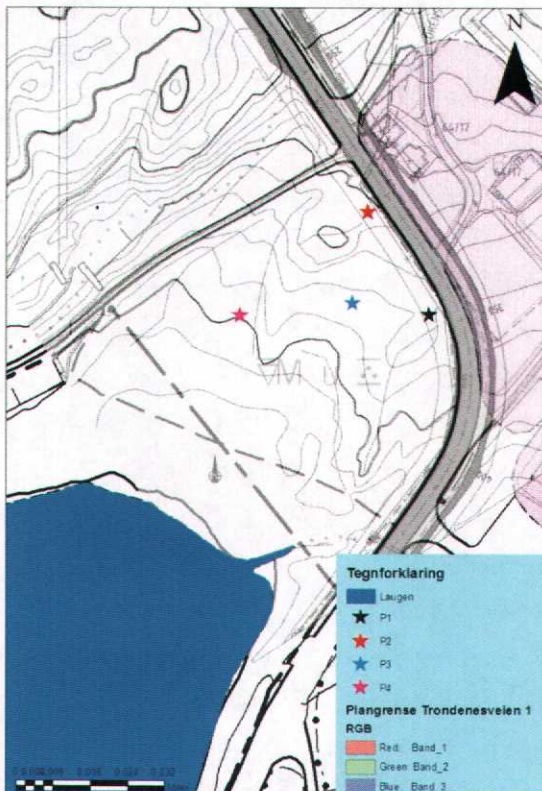
Figur 3: Kart med utvidelse av gårdshaugen på Sama inntegnet

Hoveddelen av den planlagte gang- og sykkelstien langs tett bebygde boligområder hvor det er svært lite sannsynlig å kunne finne spor av tidligere menneskelig aktivitet. Det var da i alt tre fokusområder for de arkeologiske forundersøkelsene. Disse bestod i en kontrollregistrering av gårdshaugen ved Sama for å avklare avgrensningene av denne. Undersøkelse av området rundt gårdshaugen ved prestegården på Trondenes for å se om det kan være kulturminner (strukturrester, gjenstander, kulturlag etc.) på vest og sørsiden av Trondenesveien, samt en undersøkelse av en flat høyde ved Trondenes folkehøyskole.

Kontrollregistrering av gårdshaugen på Sama:

Tidligere registreringer av gårdshaugen på Sama har vist at den strekker seg ut på begge sider av Hagebyveien, og det planlagte tiltaket med gang- og sykkelsti langs veien vil komme i konflikt med gårdshaugen. Hoveddelen av gårdshaugen ligger på vestsida av Hagebyveien, men en mindre del av den

strekker seg over på østsida av veien. Det ble foretatt en kontrollregistrering av østsida av gårdshaugen i september 2013. Gjennom disse undersøkelsene ble utstrekningen av gårdshaugen utvidet mot øst gjennom observasjoner av kulturlagstykkelse på over 75cm på denne siden av veien.

Figur 4: kart med prøvestikk ved gårdshaugen på Trondenes inntegnet.

Undersøkelser ved gårdshaugen på Trondenes:

Prestegården på Trondenes ligger på en stor gårdshaug (Id.68483). Kant i kant med denne, mot sørøst, er det et automatisk fredet kirkegårdsområde tilhørende middelalderkirken på stedet (Id.85673). Undersøkelser har imidlertid vist at det strekker seg tykke kulturlag helt under kirka. Det er rimelig å anta at disse lagene har en direkte tilknytning til gårdshaugen, slik at gårdshaugområdet i praksis strekker seg helt ned til under kirka.

Som nevnt ovenfor avgrenses gårdshaugsområdet øst av Trondenesveien, slik at sikringssonen går langs veien her. Avgrensningen var imidlertid usikker, slik at for å kunne gjøre en vurdering av det planlagte tiltakets innvirkning på kulturminnene ved Trondenes, foretok vi undersøkelser av området på vest og sørsiden av Trondenesveien. Det aktuelle området ligger mellom det lille vannet Laugen i vest, Trondenesveien i øst og sør og en gangvei i nord. Området blir i dag beitet av villsau og fremstår som ryddig, nedbeitet

mark. Det er imidlertid kjent at det under krigen i det aktuelle området stod flere bygg som ble reist av tyskerne i forbindelse med fangeleiren på stedet. På bilder fra 1940-tallet er det også tydelig at det også ellers forgikk mye aktivitet i det aktuelle området.

Området ble først gått over og undersøkt med jordbor. Det ble klart at det kunne spores tydelige kulturlag her, men utstrekningen av dem var vanskelig å fastslå. De kunne gjenfinnes over store deler av det aktuelle området, men forekomsten var noe sporadisk og usammenhengende. Det ble også observert mindre mur- og metallrester i området som sannsynligvis kan spores tilbake til aktiviteten her under 2.verdenskrig. Dette styrket inntrykket av at området her er omrotet, noe som kan forklare den usammenhengende forekomsten av kulturlagsspor i området. Med bakgrunn i dette ble det bestemt å sette noen større prøvestikk for å skaffe til veie en bedre oversikt av hva som befinner seg under gresstorva her. Det ble i alt satt fire store prøvestikk, hvorav tre av dem kunne vise til uforstyrrede kulturlag på godt over 80 cm dybde under overflata.

Figur 5: Bilde av Trondenes fra 1946

Gjennomgang av prøvestikkene ved gårdshaugen på Trondenes:

Figur 6: Bilde av P1 ved gårdshaugen på Trondenes

P1:
40x55cm

Lag 1:

Omrotet lag med mye moderne funn. 15-27cm tykt.

Lag 2:

Feitere, kompakt mørkebrun til svart jord. Trekull iblandet dette laget. 9-15cm tykt.

Lag 3:

Gråbrun sand og stein. Trekull iblandet i laget fra skillet mellom overliggende lag og til ned i neste lag. 5-3cm tykt.

Lag 4:

Brun torv. Linser med gråbrun sand og noe knyttnevestore

stein. Fra 8 cm til 22 cm tykt (her stopper det i en stor stein som dekker store deler av SØ halvdel av sticket, og ligger fra 26 cm under overflata til bunnen av prøvesticket).

Lag 5:

Gråbrun sand. Går fra 65cm under overflata og videre ned i undergrunnen.

Figur 7: Bilde av P2 ved gårdshaugen på Trondenes

P2:
54x80cm

Lag 1:

Omrotete masser med mørk brun jord. Mye knyttnevestore stein og moderne funn som tegl, glass, plast etc.

Lag 2:

Gråbrunt, lyst sandlag med mye mindre stein og noen større steiner iblandet. 10-20 cm tykt.

Lag 3:

Mørk brunt, jordaktig lag. Kompakt. Noe sandblandet og enkelte steder linser lik laget over. Flere tydelige og markerte trekullag. Helt i toppen av dette laget ble det

funnet nyere tids keramikk. Ellers mye brent bein, trerester og noe forvitret og uforvitret ubrent bein.

Lagene i P2 er ikke veldig feite, men fortsatt kompakte og formbare med fingrene. Jordbor viser at lag 3 fortsetter i alle fall 40-45 cm videre nedover i grunnen fra der vi sluttet å grave.

Figur 8: Bilde av P3 ved gårdshaugen på Trondenes

P3:
90x50cm

Lag 1:

Feit, men løs mørkebrun jord. Funn av shingel (takkpapp) og krok eller hank i metall. 25-40 cm tykt.

Lag 2:

Spredd, utdratt lag med feit og mørk, nærmest svart og torvaktig jord. Funn av moderne glass og trebit. 12-25 cm tykt.

Lag 3:

Gråbrun grus, iblandet mye mindre stein og ispedde innslag av Lag 2. Flere store steiner fra like opp i lag 2 og videre

nedover. Noe fuktig. Fra 12-23 cm tykt (fortsetter videre ned i grunnen fra der vi sluttet å grave).

Figur 9: Bilde av P4 ved gårdshaugen på Trondenes

P4:
100x55cm

Lag 1:

Matjordslag med stein. Funn av fajanse, trønderkeramikk, tegl, aluminium, moderne glass. Mye småstein. 12-19 cm tykt.

Lag 2:

Gråbrunt sandlag, mye småstein. 10 cm tykt.

Lag 3:

Mørkebrunt og kompakt lag. Merkbart mindre stein enn i

Lag 1 og 2. Funn av små forekomster med trekull gjennom hele laget, sammen med brent og ubrent bein. Et par større

steiner. 47-54 cm tykt.

Lag 4:

Veldig feit, organisk brun jord. Nærmest treverks- eller torvaktig. Funn av trekull og brent bein. 6-9 cm tykt.

Lag 5:

Gråbrunt sandlag. Funn av trekull. Fortsetter videre ned i grunnen fra der vi stoppet å grave.

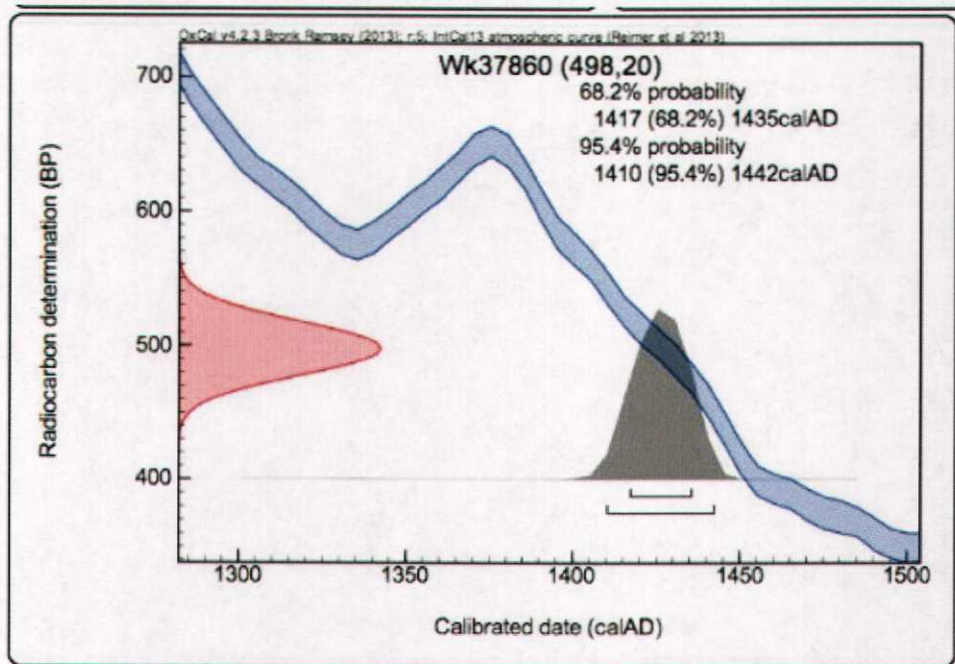
Resultat av prøvestikking ved gårdshaugen på Trondenes:

Det ble satt fire større prøvestikk i det aktuelle området vest og sør for Trondenesveien ved gårdshaugen rundt prestegården på Trondenes. Tre av disse stikkene, P1, P2 og P4, kunne vise kulturlag med blant annet trekull og brent bein. I det siste stikket, P3, fremstod massene som omrotete og forstyrret og alle funn her var av en svært moderne karakter. Dette styrker inntrykket av at området har blitt forstyrret av aktiviteten som pågikk her under krigen. Også de øverste lagene av de øvrige prøvestikkene kunne framvise moderne funn og fremstod som noe omrotet. I disse tre stikkene, P1, P2 og P4, ble det også avdekket det som man vurderte som kompakte og uforstyrrede kulturlag på i alle fall godt over 80cm dybde under overflata. Uten videre undersøkelser er det ikke mulig å fastslå dette sikkert, men ut i fra tykkelsen på kulturlagene er det rimelig å anta

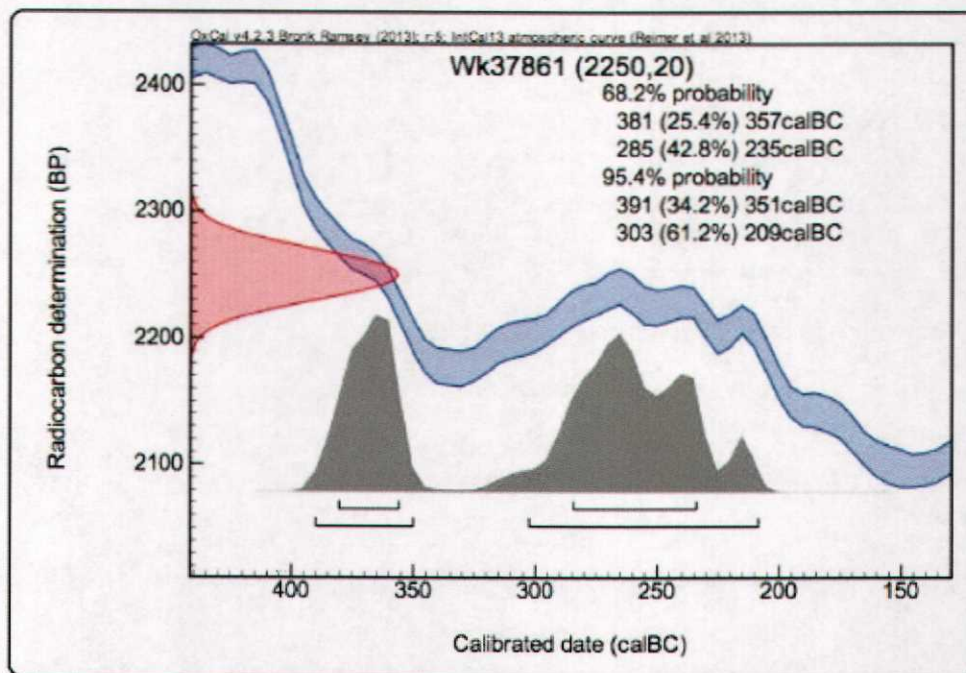
at disse har en tilknytning til det øvrige gårdshaugsområdet. Det ble ikke gjort funn av gjenstander eller annet fra de dypeste lagene som kunne si noe om alderen på disse. Trekullprøver fra bunnlagene i P2 og P4 ble sendt inn til radiokarbondatering.

Resultat av dateringer fra prøvestikk ved gårdshaugen på Trondenes:

Det ble sendt inn prøver av trekull fra bunnlagene i P2 og P4 til datering. Disse ble sendt til avdelingen for radiokarbondatering ved universitetet i Waikato i New Zealand. Resultatene på disse var 498 BP +/-20 for P2 og 2250 BP +/-20 for P4.

Figur 10: Grafisk fremstilling av resultatet av den kalibrerte c-14 prøven fra P2

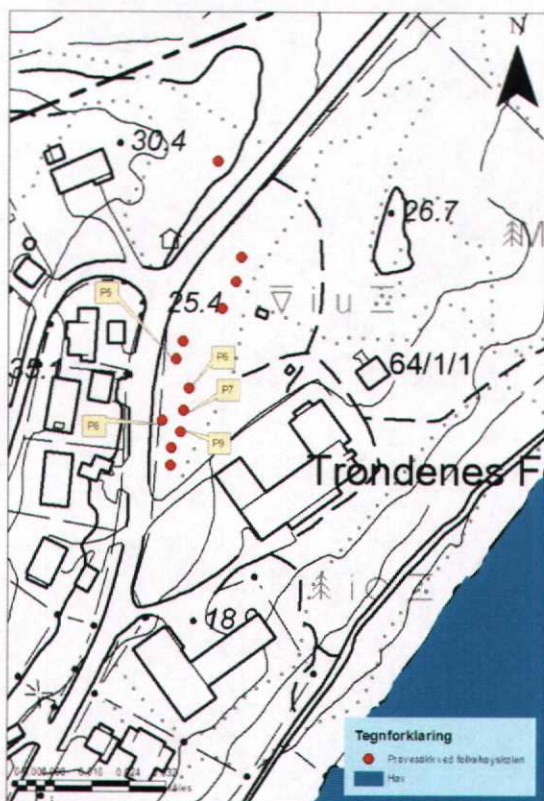

Figur 11: Grafisk fremstilling av resultatet av den kalibrerte c-14 prøven fra P4

Gjennomgang av prøvestikking langs den flate høyden ved Trondenes folkehøgskole:

Like øst for Trondenesveien og nordvest for Trondenes folkehøyskole ligger det en flat og jevn høyde som fremstår som relativt uforstyrret av moderne aktivitet. Den ligger på 20-25 meters høyde over havet, men på hver side av den, mot sør og nord, synker terrenget. Når havet har stått høyere kan da denne flaten og tilliggende områder ha fremstått som et eide. Med bakgrunn i denne landskapsvurderingen og nærheten til et svært rikt kulturmiljø, ble det vurdert som nødvendig å undersøke dette området og det ble derfor satt en serie med prøvestikk langs flaten. I dag er flaten i all hovedsak begrodd med ugress, men flere store stubber som vitner om at det tidligere har stått en rekke store grantrær her. Det var også fortsatt mye greiner på bakken som sammen med røtter tilhørende trærne gjorde det noe vanskelig å sette prøvestikk.

Det ble satt i alt elleve prøvestikk på østsiden av veien og ett på vestsiden. Det ble ikke gjort funn av annet enn noen få av helt moderne karakter, men det ble funnet spredte funn av trekull i fem av prøvestikkene (P5, P6, P7, P8 og P9).

Figur 12: Kart med prøvestikk ved Trondenes folkehøyskole inntegnet

Beskrivelse av prøvestikkene langs flaten ved Trondenes folkehøyskole:

P5:

Funn av trekull ca. 10-12 cm under overflata i et brungrått sandblandet jordlag. Dette kommer frem ca. 5-6 cm under lag med gresstorv. Trekulla ble funnet 3-5cm ned i det brungrå laget.

P6:

Funn av trekull i mørk moldjord, ca. 22 cm underoverflata.

P7:

Funn av trekull i brungrå sandblandet jord.

P8:

Funn av trekull i gråbrun sandbladet jord, ca. 25cm under overflata.

P9

Funn av trekull i mørkebrun moldjord, ca. 13-20cm under overflata.

Resultat av undersøkelsen med prøvestikk ved Trondenes folkehøyskole:

Det ble ikke gjort funn av gjenstander, markerte kulturlag eller strukturester ved prøvestikkingen langs den flate høyden ved Trondenes folkehøyskole. Imidlertid ble det funnet tydelige spor av trekull som var spredt utover en større del av flaten. Sammen med en vurdering av landskapet og forbindelsen til det rike kulturminnemiljøet på Trondenes, ble det derfor vurdert som nødvendig med ytterligere undersøkelser i form av en maskinell flateavdekking langs flaten.

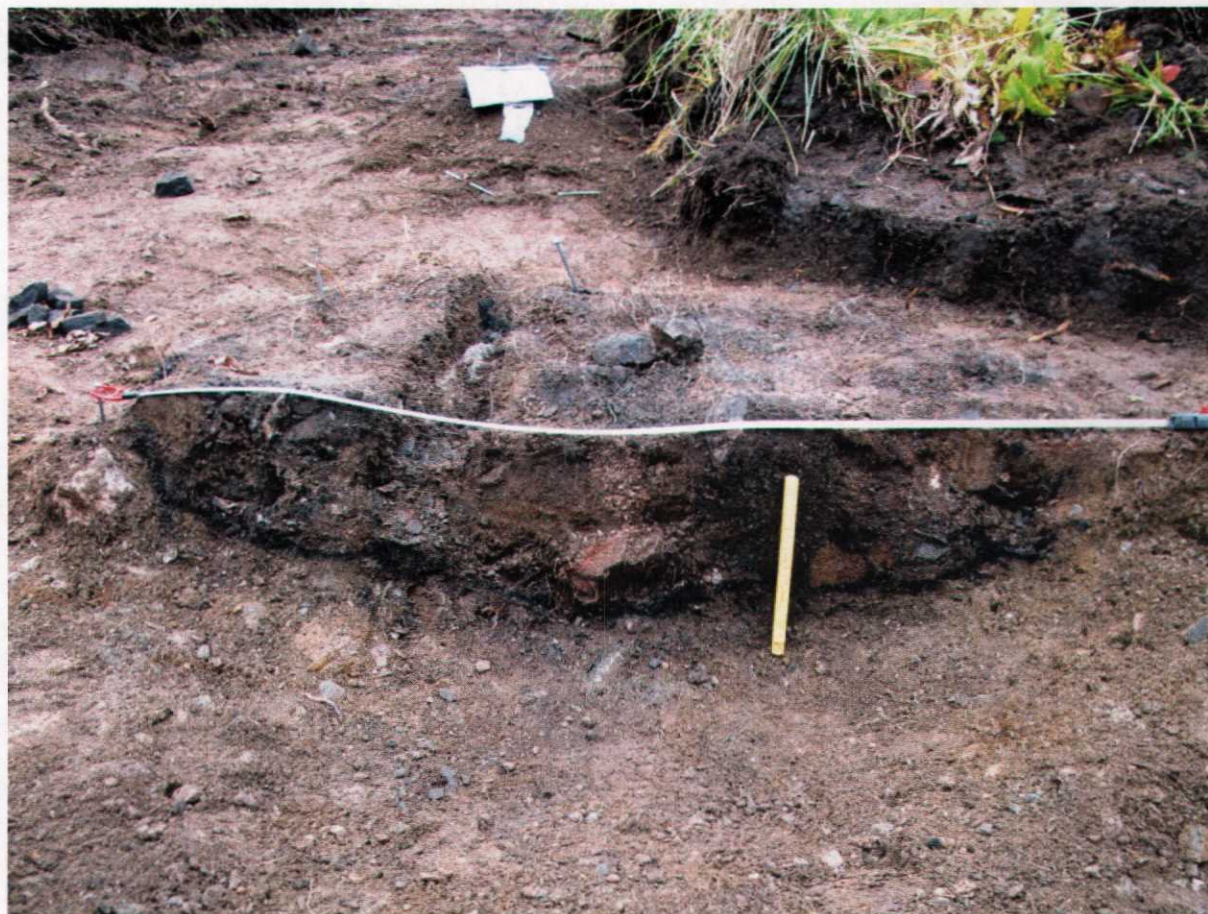
Gjennomgang av flateavdekking langs den flate høyden ved Trondenes folkehøyskole:

Ved flateavdekkingen som ble utført langs flaten ved Trondenes folkehøyskole i oktober 2013, ble det gravd en ca. 100 meter lang sjakt inntil veien på ca. 3-4 meters bredde, samt en mindre sjakt på ca. 30 meters lengde og 2-3 meters bredde.

I den lengste sjakten, sjakt 1, ble det avdekket en stor kokegrop i den nordligste halvdel (se egen beskrivelse). Det ble ellers observert en del trekull i denne halvdel, men ingen andre strukturer, sammenhengende kulturlag eller lignende. Massene i sjakt 1 bestod av et ganske tynt matjordslag, 5-25 cm tykt, ovenpå brungrå morenesand og grus med en del stein iblandet. Det var en god del røtter og trestammer i sjakten tilhørende den nedhogde granskogen som har stått på flaten her. Massesammensetningen i sjakt 2 var lik den i sjakt 1, men her ble det ikke avdekket noen strukturer, kulturlag eller lignende.

Beskrivelse av kokegrop avdekket i sjakt 1:

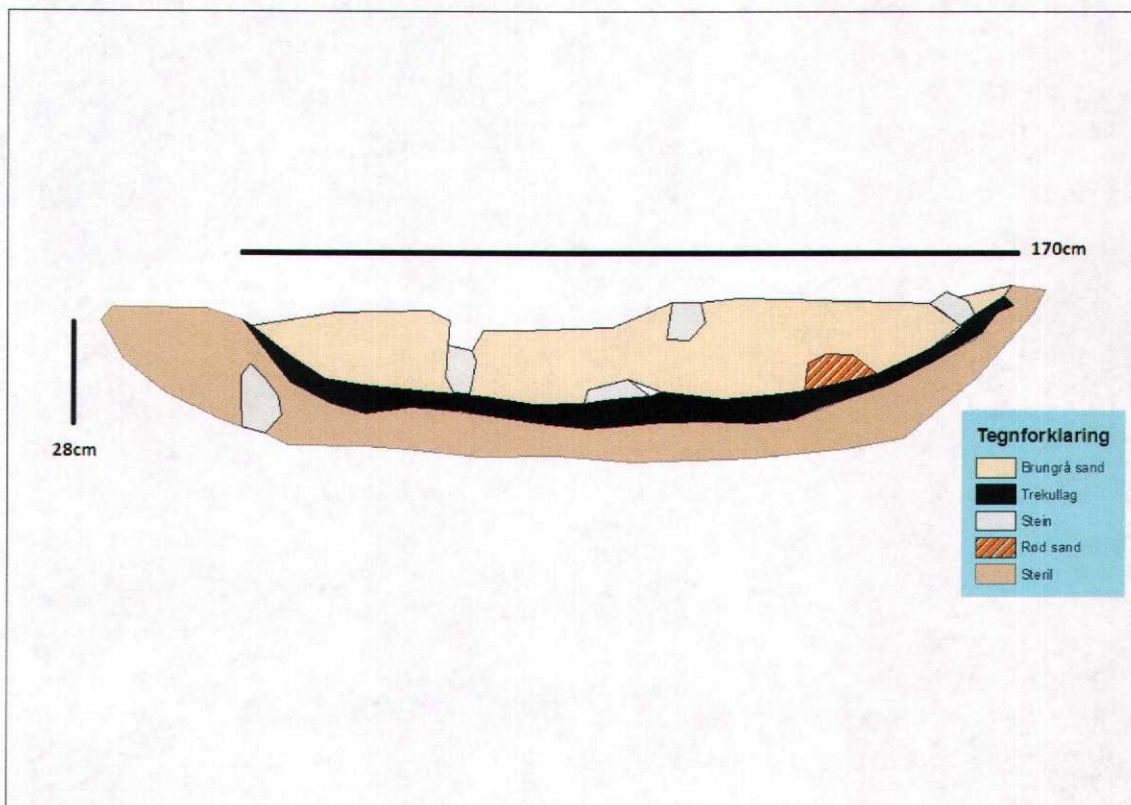
Figur 15: Figur 19: Profilbilde av kokegropa. Mot Ø

Det ble som nevnt avdekket en kokegrop i sjakt 1. Siden det ikke ble gjort noen øvrige funn eller observasjoner i sjakten ble kokegropen snittet og undersøkt på stedet.

Ved avdekkingen kom det fram konsentrasjoner med trekull som ved rensing tegnet seg som en svak, men tydelig sirkel i overflata. Innenfor denne sirkelen ble det observert mye stein, hvor en del av den så ut til å kunne være skjørbrent. Selv om sirkelen kunne betegnes som tydelig, var den svak og ikke helt sammenhengende i overflata. Det var altså konsentrasjoner med stein innenfor sirkelen med trekull og aske, men det var som nevnt ovenfor en god del stein i undergrunnen på sjakten forøvrig. Ved videre rensing ble avgrensningen noe sikrere, men ikke definitiv. Det ble derfor bestemt å grave en liten sjakt tvers gjennom sirkelen, og man kunne da se at det kom fram tydelige og ganske tykke lag med trekull som gikk ned i undergrunnen, samt en del stein som klart så ut til å være skjørbrent. Det kunne fastslås at dette var en kokegrop og siden det kun var en enkel struktur som ble avdekket innenfor hele sjaktens avgrensning, ble det bestemt å snitte og dokumentere den på stedet. Snitting av kokegropen fremviste tydelig nedgravd kokegrop med et markert trekullag langs hele bunnen og en stor mengde skjørbrent stein innenfor gropens avgrensning. Kokegropen som ble avdekket på flaten langs Trondenesveien ved Trondenes folkehøyskole, var ca. 170 cm bred og opptil 28 cm dyp. Det tydelige trekullaget som gikk langs hele bunnen av kokegropa var fra 2 til 6 cm tykt.

Det ble ikke avdekket flere kokegroper eller andre strukturer ved undersøkelsene her. Sett ut i fra kokegropens størrelse og dens plassering på en flat, men markert høyde, er det rimelig å anta at det kan ha vært flere groper og tilhørende strukturer i

nærområdet. Det ble som nevnt ikke gjort funn av andre strukturer, gjenstander eller sammenhengende kulturlag på flaten. Imidlertid ble det altså funnet tydelige rester med trekull i flere av prøvestikkene som ble satt på flaten i forkant av flateavdekkingen. Med bakgrunn i funnet av kokegropen her, er det mulig at disse trekullrestene kan ha en sammenheng med denne kokegropen, og det har derfor blitt sendt inn en trekullprøve for datering fra et av disse prøvestikkene sammen med en trekullprøve fra profilen av trekullaget tilhørende kokegropen.

Figur 16: Profiltegning av kokegropa

Figur 17: Flyfoto med sjakter og kokegrop inntegnet

SAMMENDRAG OG KONKLUSJON ETTER UNDERSØKELSENE

Ved undersøkelsene langs Hagebyveien og Trondenesveien i september og oktober 2013, ble det fokusert på tre områder. Dette var ved gårdshaugen ved Sama, gårdshaugen på Trondenes og en flate like nordvest for Trondenes folkehøyskole. Resultatene av disse undersøkelsene var at både gårdshaugen ved Sama og gårdshaugen ved Trondenes ble utvidet, mens det ved Trondenes folkehøyskole ble avdekket en stor kokegrop.

Ved Sama er gårdshaugen registrert på begge sider av veien, slik at det må søkes om dispensasjon i forkant av eventuelle tiltak her i henhold til § 8 i Lov om kulturminner av 1978. Gitt en slik dispensasjon vil behovet for undersøkelser/overvåking etc. være avhengig av tiltakets omfang. Hvis man ikke går utenfor avgrensingene av dagens vei med tilhørende skulder, vil det sannsynligvis være tilstrekkelig med arkeologisk overvåking ved tiltakets utarbeidelse. Det vurderes imidlertid som viktig at overvåking må stilles som et minstekrav til en eventuell dispensasjon. Tidligere undersøkelser, blant annet på Bergsodden i Harstad kommune, har vist at det i forbindelse med gårdshauger ofte befinner seg godt bevarte kulturlag under tykke lag med påfylte og omrotete masser av moderne karakter.

Det ble ved gårdshaugen på Trondenes gjennom prøvestikking avdekket kulturlag som var over 2000 år gamle. Prøvestikket som gav den eldste dateringen, P4, ligger litt over 60 meter sørvest for Trondenesveien. Dette medfører en relativt kraftig utvidelse av utstrekningen på gårdshaugen ved Trondenes. Som en følge av denne utvidelsen vil det planlagte tiltaket med gang- og sykkelsti og

eventuelle medfølgende tiltak som gatebelysning m.m langs Trondenesveien, her komme i direkte konflikt med et automatisk fredet kulturminne.

Langs en flat og jevn høyde like nordvest for Trondenes folkehøyskole ble det satt en serie prøvestikk og senere gjennomført en maskinell flateavdekking/søkesjakt. Ved denne flateavdekkingen ble det funnet en stor og klart markert kokegrop. Det ble ikke gjort funn av tilsvarende type eller andre strukturer, så som stolpehull, sammenhengende kulturlag eller gjenstandsfunn. I henhold til Riksantikvarens vedtak om midlertidig delegering av myndighet etter kulturminnelovens § 8 første, andre og fjerde ledd, har fylkeskommunen mulighet til å undersøke kulturminner som er av en vanlig forekommende type og hvor man ikke påregner ytterligere funn innenfor et omsøkt område. Grunnet mangelen på andre funn ble kokegropa derfor undersøkt og dokumentert under disse undersøkelsene. Tre kullprøver fra kokegropa og fra prøvestikk tatt i forkant av flateavdekkingen har blitt sendt inn til radiokarbondatering. Vi venter på resultater av dateringene og regner med å motta de i løpet av januar 2014. Dette området er således klarert i forhold til automatisk fredete kulturminner som ligger under fylkeskommunens ansvarsområde.

Statens vegvesen
Region Nord
Postboks 1403
8002 BODØ

Vår ref.:
13/842-27
Løpenr.:
19563/14

Saksbehandler:
Ragnhild Myrstad
Tlf. dir.innvalg:
77 78 82 10

Arkiv:
L12 SAKSARKIV
Deres ref.:

Dato:
02.06.2014

HARSTAD KOMMUNE - VURDERING AV ALTERNATIVE UTFORMINGER VED TRONDENES

Vi viser til e-post mottatt 23.05.14 med vedlegg som viser tre ulike alternativer for fortau ved Trondenes kirkested.

Alternativ A og B skal bygges på eksisterende veiareal. Alternativ C går ut på at man legger duk og bygger gang og sykkelvegen oppå terrenget.

- I utgangspunktet mener vi at fortau langs Laugensiden (alternativ C) er den beste løsningen for myke trafikanter, vurdert ut fra den reelle bruken av området. Når vi har oppholdt oss over lengre tid i dette området i forbindelse med arkeologiske undersøkelser, har vi erfart at folk går på denne siden av veien når de skal ha med seg aktiviteter og opplevelser ved Laugen og i Altevågen. Dette er vanlig ferdsel i området uavhengig av Sør-Troms Museums tilbud. Ved Laugen ligger for eksempel en friluftscene som ofte er i bruk under festspillene eller ved andre arrangementer, og området i Altevågen er hyppig brukt av barnefamilier på tur. Barn krysser også veien og søker mot dyr på beite på dette strekket.
- Alternativ C ser ut til å kunne medføre mer inngrep i eller tildekking av de fredete kulturlagene enn alternativene A og B. Det er uklart hvor store masseutskiftninger og markinngrep som kreves for denne løsningen. Slik alternativ C er skissert, synes det likevel å være en skånsom løsning for kulturminnet (gårdshaugen), og vi vil kunne anbefale dette overfor Riksantikvaren. Vi må imidlertid få nærmere beskrivelse av hvordan dette alternativet er tenkt gjennomført før vi kan ta endelig stilling til forhold som eventuelt behov for arkeologisk utgravning eller sikringstiltak for kulturlagene. Alternativ C vil kreve dispensasjon fra kulturminneloven, selv om fortauet skal legges på duk.
- Vi oppfatter det slik at utreder anbefaler alternativ B. Hvis dette blir løsningen, vil vi anbefale å legge fortauet på Laugensiden. Vi har imidlertid også forståelse for at besøkende til Gravlunden og den tilrettelagte «Russefangeleiren» vil ha behov for å

ferdes sikkert langs oversiden av veien. Hvis dette alternativet velges, må det lages gode løsninger for å kunne krysse veien de stedene det er naturlig for fotgjengerne, slik at den nye tilbudet for myke trafikanter fungerer for alle brukere av Trondenesområdet.

Vi gjør oppmerksom på at Sør-Troms Museum ikke har noe ansvar for trafikksikkerheten ved publikums ordinære ferdsel på Trondenes. Området er et yndet utfartssted som brukes uavhengig av museets tilbud. Det er derfor ikke museets behov som er årsak til at vi vil kunne akseptere en løsning med fortau langs Laugen-siden av veien. Dette bygger kun på vår observasjon av barn og voksne besøkernes bruk av området på denne siden.

Alle tiltak som berører grunnen vil kreve dispensasjon fra kulturminneloven. For samtlige alternativ må vi få mer utfyllende informasjon om hva som skal gjøres av inngrep i grunnen, som for eksempel:

- Plassering av lysstolper og skilt
- Masseutskiftninger, både i eksisterende vei og langs sidene
- Omfang av veiskulder/markinngrep ut over selve vei/fortausonen i anleggsfasen

Vi forutsetter også at det skisseres en løsning for hvordan publikum skal komme seg trygt over vegen hvis de skal ned til Laugen og Altevågen ved alternativ A og B.

Riksantikvaren har førstelinjeansvar for kirkesteder fra middelalder. Når vi har fått denne informasjonen vil vi be om innspill derfra før vi gir endelig uttalelse.

Med vennlig hilsen

Anne-Karine Sandmo
Fylkeskonservator

Ragnhild Myrstad
Konservator/arkeolog

Dette dokumentet er godkjent elektronisk og krever ikke signatur

Statens vegvesen
Region nord
Veg- og transportavdelingen
Postboks 1403 8002 BODØ
Tlf: (+47 915) 02030
firmapost-nord@vegvesen.no

vegvesen.no

Trygt fram sammen